

ДЕРЖАВНЕ УПРАВЛІННЯ ПРОБЛЕМИ РІЗНОМАНІТТЯ ЗРАЗКІВ ДОКУМЕНТІВ ПРО ОСВІТУ У СВІТІ

Т.О. Радіонова, аспірант ДДАЕУ

Зважаючи на активну та зростаючу позицію України у міжнародній освітній співпраці, особливо у межах Болонського процесу та інтеграції українського сучасного освітнього простору, а також під впливом посилення експорту освітніх послуг, велику увагу на сьогодні приділено проблемі удосконалення процедури експертної оцінки та визнання іноземних документів про освіту. Відомості про здобуту освіту входять до обмеженого кола об'єктивних, що мають юридичну силу характеристик особистості кожної конкретної людини, на яких значною мірою ґрунтується його соціальний статус. Ці відомості певним чином фіксуються в документах про освіту, які представляють собою конкретизовану форму підтвердження факту отримання освіти, професійної підготовки або підвищення кваліфікації. Обов'язковою ознакою документів про освіту є їх офіційний характер.

Як відомо, системи освіти в усіх країнах світу в цілому контролюються державою і керуються в своїй діяльності загальними державними нормативами, обов'язковими для виконання всіма навчальними закладами. До числа найважливіших серед єдиних, що встановлюються державою, нормативів відносяться рівні освіти, відповідні завершення певних етапів навчання або підготовки. Документи про освіту є, таким чином, офіційним підтвердженням, що освіта, отримана конкретною особою, відповідає прийнятим в даній країні вимогам до отримання кваліфікації встановленого рівня.

Це обумовлює застосування в усьому світі жорсткої регламентації форми і змісту документів про освіту, яка підкріплюється також історичними традиціями. Існуючі в багатьох країнах приватний характер або автономія деяких типів навчальних закладів не суперечать цим загальним положенням. Так, наприклад, наявні в західних країнах приватні середні школи видають своїм випускникам ті ж свідчення і на тих же умовах, що і державні школи. Аналогічним чином повністю або частково автономні університети зобов'язані при видачі дипломів керуватися тими ж стандартами, що й державні заклади вищої освіти аналогічного рівня і профілю, хоча форма самих дипломів може відрізнятися.

Виняток з цього правила становлять окремі типи навчальних закладів професійного або вузькоспеціального характеру, які видають документи, не обов'язково відповідні офіційним зразкам. В першу чергу, це стосується документів про проходження різних форм стажувань і підвищення кваліфікації, які стають все більш різноманітними в даний час, так що їх повна об'єктивна класифікація за рівнями важко здійсненна і мало доцільна. Ці документи зазвичай розглядаються не як підтвердження отримання певного рівня освіти, а як свідчення про вдосконалення наявного освітнього потенціалу.

Разом з тим в ряді країн є навчальні заклади, як правило, приватні, які відносять себе до навчальних закладів того чи іншого рівня, але не мають на цей рахунок офіційного визнання, основною формою якого в більшості країн є акредитація. У цьому випадку документи, що видаються подібними навчальними закладами, не мають статусу національних документів про освіту і не дають їх

власникам тих прав, на які вони могли б претендувати, якби мали офіційно визнані документи.

В даний час в світі налічується близько 200 оригінальних національних систем освіти – на кількість незалежних держав. Якщо ж врахувати той факт, що в країнах з конфедеративним і федеративним устроєм організація освіти в різних регіонах цих країн часто здійснюється по-різному, то наведену вище цифру слід збільшити, як мінімум, на 10%. В системі освіти будь-якої країни передбачається підсумкова атестація випускників по завершенні програм 2-го і 3-го ступенів загальноосвітньої підготовки і програм професійної підготовки, що має не менше 3 рівнів. Таким чином, якщо припустити, що кожному рівню освіти в кожній країні відповідає хоча б один випускний документ, що відрізняється від документів для інших рівнів, то мінімальне число таких «базових» документів перевищує 1000.

Насправді реальна структура рівнів освіти, особливо його професійного сектора, в більшості країн включає в себе різні підрівні з більш-менш великим набором типів і видів освітніх установ різного професійного профілю і різних форм власності. Як правило, для кожної окремої категорії навчальних закладів характерні освітні документи певної форми і змісту, які, в свою чергу, періодично оновлюються в ході безперервного реформування та модернізації систем освіти.

Також однією з особливостей є проголошена у більшості країн світу автономія закладів вищої освіти, яка поширюється, в першу чергу, на елементи зовнішньої атрибутики, до яких відноситься форма дипломів і додатків. Це пов'язано також з відсутністю в цих країнах єдиного механізму акредитації ЗВО, внаслідок чого офіційне визнання в цих країнах освітніх програм та виданих

документів не обумовлене вимогою отримання свідоцтва про державну акредитацію, як це має місце в Україні. Зрозуміло, майже у всіх країнах в тому чи іншому вигляді проводиться акредитація ЗВО, однак її механізми (часто альтернативного змісту), не передбачають випуск акредитованими закладами вищої освіти дипломів стандартної форми, залишаючи вирішення питання про їх вигляд на розсуд ЗВО, що, в свою чергу, й приводить до великого різноманіття використовуваних зразків у світі освітніх документів та вимагає рухомого сучасного вдосконалення процедури визнання освітніх документів у разі їх застосування за межами країни отримання.

Перелік посилань

1. Збірник нормативно-правових документів з питань організації навчання іноземців та їх перебування в Україні. – УДЦМО МОН України, Київ. – 2016. – 373 с.
2. [Електронний ресурс]. Режим доступу: <https://mon.gov.ua/ua/ministerstvo/poslugi/viznannya-inozemnih-dokumentiv>
3. [Електронний ресурс]. Режим доступу: <https://info.edbo.gov.ua/edu-documents/>
4. [Електронний ресурс]. Режим доступу: <https://zakon.rada.gov.ua/laws/show/1556-18>